

Ravimid ja laste suutervis

Jana Lass
Kliiniline proviisor
Tartu Ülikooli Kliinikum

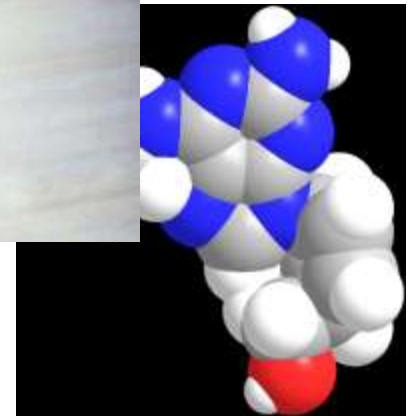
Ravimite kõrvaltoimed

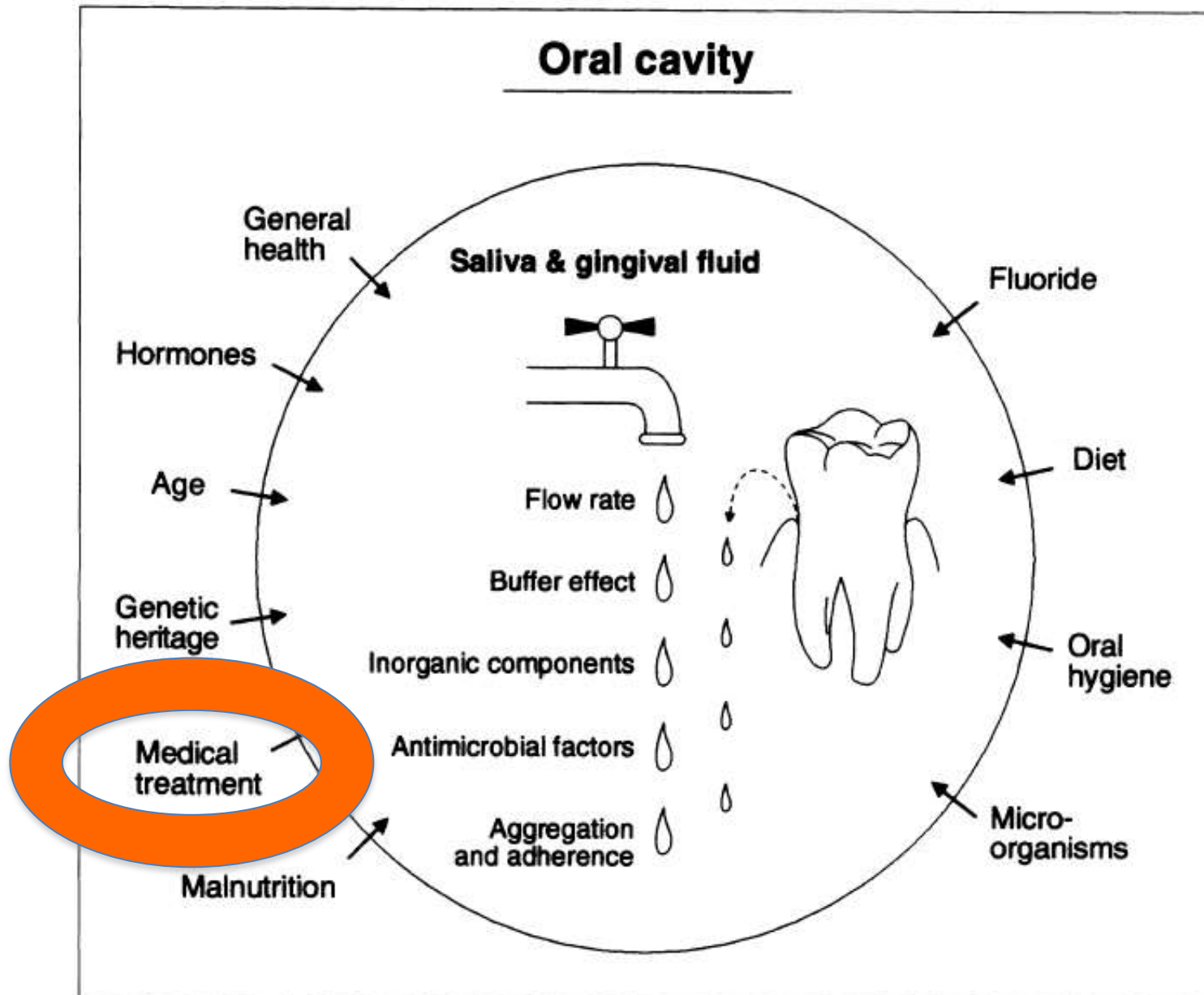
- Maailma Terviseorganisatsioon (WHO) defineerib:

kahjulik ning soovimatu reaktsioon ravimile, mis tekib haiguse diagnoosimise, profülaktika või ravi käigus ravimi tavaliste annuste kasutamisel.
- Kõrvaltoimeid võivad põhjustada nii ravimis olev toimeaine kui abiained.

Millest sõltub kõrvaltoime avaldumine?

- Ravimi füsikokeemilistest omadustest
- Ravimi farmakoloogilisest toimest
- Patsiendist

Hammaste areng

- Hammaste areng algab raseduse esimesel trimestril piimahammaste algete moodustumisega
- Teisel trimestril algab emaili ja hambaluu e. dentiini moodustumine
- Hambakrooni kujunemine ja emaili mineralisatsioon algab 5 raseduskuul, esmalt lõikehammastel ja 7. kuul piimapurihammastel
- Jäävhammaste alged hakkavad arenema samuti juba 5.ndal raseduskuul

Ravimite mõju lapse hammastele

1. Ravimite mõju looteeas
 - ema ravimid raseduse ajal
2. Ravimite mõju imetamise ajal
 - ema ravimid imetamise ajal
3. Ravimite mõju lapsele manustamisel

Raseduse ja imetamise ajal kasutatavad ravimid

- Paljud ravimid läbivad platsentat difusiooni teel
- Osad ravimid erituvad rinnapiima
- Kasu-riski kaalumise kõigi ravimitega
- Tetratsükliinid ladestuvad loote hambakoes kaltsifitseerumisstaadiumis – lapse hammaste värvuse muutus

Ravimite mõju hammastele - jaotus

1. Hammaste värvuse muutus (sisemine, väline)
1. Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus
1. Hammaste tundlikkuse muutus (peamiselt hammaste valgendamise tulemusena)

Hammaste värvuse muutus

1. Püsiv värvuse muutus

- tetratsükliinid, tsiprofloksatsiin

2. Kosmeetiline värvuse muutus

- kloorheksidiin, suukaudsed rauapreparaadid, amoksitsilliin-klavulaanhape

Püsiv värvuse muutus - doksütsükliin

4.3 Vastunäidustused

Ülitundlikkus doksütsükliini, teiste tetratsükliinide (ristuva allergia tekke oht) või ravimi mõne abiaine suhtes.

Rasked maksafunktsiooni häired.

Rasedus ja imetamine

Alla 8-aastased lapsed (enne dentifikatsioonifaasi lõppu võivad kaltsium-ortofosfaat-komplekside ladestumise tõttu tekkida püsivad hammaste värvi muutused, hambavaaba defektid ja luude kasvu aeglustumine).

Ravimomaduste kokkuvõte,
www.ravimiamet.ee

Figure 3. Tetracycline-induced intrinsic staining.

Kosmeetiline värvuse muutus

- Pindmine värvuse muutus, mida on võimalik puhastada
 - Kloorheksidiin
 - Suukaudsed rauapreparaadid
 - Amoksitsilliin-klavulaanhape

Figure 1. Extrinsic staining caused by a chlorhexidine mouthwash.

Suukaudne rauapreparaat (lahus)

4.8 Kõrvaltoimed

Plekid hammastel (ebatavalised pruunid või mustad plekid, mis ravi lõppedes kaovad).

Amoksitsilliin + klavulanhape

¹¹ Lastel on väga harva kirjeldatud pindmist hammaste värvuse muutust. Hammaste värvuse muutust võib aidata vältida hea suuõõne hügieen, kuna see on tavaliselt eemaldatav hammaste puhastamisel.

Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus

1. Kaaries
2. Hammaste erosioon
3. Süljeerituse vähenemine
4. Hammaste väärarengud

Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus - kaaries

- Üks kaariese põhjustest:
 - süsivesikutest ja magusainetest üleküllastatud toit (ja ravimid) ja selle pikaajaline kontakt hambapinnaga

Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus - kaaries

- Kroonilisi haigusi põdevatel lastel, kes tarvitavad pika aja jooksul suukaudseid vedelaid ravimeid, esineb hambakaariest sagedamini kui nende õdedel-vendadel

Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus - kaaries

- Suhkrut sisaldavad ravimid põhjustavad krooniliste haigustega lastel hambakaariest
- Suurenenud laste ravimikasutusega arenenud maades kaasneb suurem kaariese esinemine.
- Vajalik tervishoiutöötajate teavitamine
- Ravimitootjate mõjutamine suhkruvabade ravimvormide väljatöötamiseks

Prescribing sugar-containing medicines for children--are we forgetting "primum non nocere"? [Ir Med J.](#) 2009 Oct;102(9):298-300

The role of medication and sugars in pediatric dental patients. [Dent Clin North Am.](#) 2000 Jul;44(3):443-56.

Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus - kaaries

- Lastel, kes tarvitavad pikka aega suukaudseid suhkrut sisaldavaid ravimeid, on suurem risk haigestuda hambakaariesse
- Üle poole lastele mõeldud käsimüügiravimitest sisaldavad suhkrut
- Ainult kolmandik suhkruvabade ravimitest olid vastavalt märgistatud

Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus - kaaries

- 2007 a jooksul kuni 12 a Eesti lastel kasutatud retseptiravimitest sisaldas:
 - 23 ravimit sahharoosi
 - 10 ravimit sorbitooli

Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus - kaaries

- Panadol (paratsetamool) suspensiooni abiained
 - Õunhape Värvaine (asorubiin E122)
Ksantaankummi Maltitooli lahus (E965) Maasika maitseaine L10055 (sisaldab propüleenglükooli (E1520)) **Sorbitooli lahus** (kristalluv) Naatrium Nipasept (naatriummetüülparahüdrosübensoaat (E219), naatriummetüülparahüdrosübensoaat (E215) ja naatriumpropüülparahüdrosübensoaat (E217)) **Sorbitool** (E420) Sidrunhape, veevaba Puhastatud vesi

Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus - erosioon

- Happelised ravimid (pH alla 5,5)
 - aspiriin, astmaravimid beklometasoon, flutikasoon, salmeterool, terbutaliin
- Ravimid, mis suurendavad refluksösofagiidi (GERD) esinemise tõenäosust
- Astmaravimid

Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus - süljeerituse vähenemine

- Suukuivus e. kserostoomia
- Rohkem kui 500 ravimi võimalik kõrvaltoime:
 - Antidepressandid, parkinsonismi vastased ravimid, antipsühhootikumid, diureetikumid jne.
- Muud põhjused: diabeet, polüteraapia
- Kliiniline pilt: haavandid, epiteeli atroofia
- Ravi sümptomaatiline: vedelik, närimiskumm (stimuleerib süljeeritust), sagedased väiksed eined

Füüsiline hammaste struktuuri kahjustus - väärarengud

- Krambivastased ravimid
 - Prenataalne (hammaste kasvupeetus) ja postnataalne manustamine
 - Hüpodontia
- Kasvajatevastased ravimid
 - Agenees, hammaste arengu pidurdumine, mikrodontia

Stomatiit, mukosiit, suuõõne haavandid

- Tekib suu limaskesta õhenemise tagajärjel
- Lokaalselt manustatavad ravimid
 - aspiriin, mittesteroidsed põletikuvastased ravimid, kaptopriil, vitamiin C, rauda sisaldavad toonikud
- Kemoteraapia
- Võimalikud tagajärjed: haavandist lähtuv infektsioon, septicemia

Kandidoos

- Pärmseente vohamine
- Kreemjasvalged naastud keelel ja suu limaskestal
- Naastude eemaldamisel punetav ja valulik haavand
- Sagedasem häirunud immuunsüsteemi funktsiooni korral
- Põhjustavad:
 - laia toimega antibiootikumid, kasvajatevastased ravimid, kortikosteroidid, inhaleeritavad glükortikosteroidid (astma raviks)
- Vältimine: suu loputamine peale inhalatsiooni

Suuõõne hemorraagia

- Põhjused
trombotsütopeenia (trombotsüütide vähesus), vere hüübivussüsteemi häired
- Põhjustavad:
 - varfariin, aspiriin, kasvajatevastased ained, hepariin, tsefalosporiin, tetratsükliin, penitsilliin jt.
- Kliiniline pilt
petehhiad (täppverevalum limaskestal)

Maitsehäired e. düsgeusia

- Mõru, metalli maitse, maitsekadu
- > 200 ravimi
 - vitamiin D, klaritromütsiin, enalapriil, metronidasool jt.
- Tekkepõhjused:
 1. Ravim eritub sülge
 2. Ravim kahjustab maitsenäsaid

Stevens-Johnsoni sündroom

- Purpursed laigud ja purunevad villid nahal ja limaskestadel
- Nahk irdub suurtel aladel
- Põhjustajad: mittesteroidsed põletikuvastased ravimid (valuvaigistid – diklofenak, ibuprofeen, ketoprofeen), allopurinool, fenütoiin, karbamasepiin, barbituraadid

Igemete suurenemine e. hüperplaasia

- Võivad põhjustada fenütoiin (epilepsiaravim) - umbes 50% tarvitajatest nifedipiin – 5% tarvitajatest tsüklosporiin A (kasvajavastane ravim) – 25% tarvitajatest
- Tekib 2-3 kuuga, valut, igemed võivad katta hambad
- Ravi: suuhügieen, kirurgiline

Näolihaste tahtmatud liigutused

- Tardiivne düskineesia (erinevad korduvad näolihaste liigutused, nt mälumisliigutused)
 - antipsühhootikumid (skisofreeniaravimid)
- Lihaste düstoonia
 - metoklopramiid, karbamasepiin

Soovitused

- Loputada suud peale ravimite võtmist /andmist
- Soovitused kaariese esinemise vähendamiseks:
 - Võimalusel ravim tabletina (mitte siirup)
 - Hammaste pesu peale ravimi võtmist
 - Võimalusel ravimeid võtta toidukorra ajal, mitte toidukordade vahel
 - Võimalusel ravimeid mitte võtta enne uinumist
 - Regulaarne ennetav hambaarst külastus

Tänan!

